

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Силабус
навчальної дисципліни
«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	«Українська мова (за професійним спрямуванням)», мова викладання: українська
Викладачі	Дзюбак Наталія Миколаївна
Профайл викладачів	http://um.kpnu.edu.ua/dziubak-nataliia-mykolaiivna/
E-mail:	dziubak@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=7870
Консультації	Консультації проходять у формі співбесіди у понеділок та п'ятницю із 14.00 до 15.00, аудиторія 404

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» належить до обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою: Середня освіта (Математика, інформатика) спеціальності: 014 Середня освіта (Математика) галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка, є дисципліною загальної підготовки (шифр за ОПП: ООК 01).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» здобувачі вищої освіти мають змогу в систематичній послідовності ознайомитися з усіма засобами літературної мови, їхніми ознаками та характеристиками, з'ясувати базові поняття термінознавства, набути уміння використовувати мовні засоби відповідно до фахової підготовки та норм літературної мови, опанувати принципи українського правопису, розвивати комунікативні уміння і навички усного і писемного професійного спілкування.

3. Мета курсу – формувати в майбутніх фахівців уміння досконалого володіння українською літературною мовою в професійній сфері, оволодіти навичками студіювання особливостей фахової мови, розвивати культуру мовлення.

4. Формат курсу - стандартний курс (очний).

5. Результати навчання

Програмні компетентності навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 07. Здатність спілкуватися вільно державною мовою; здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

ЗК 10. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження; до утвердження національних і гуманістичних ідеалів, демократичних цінностей і традицій України.

Очікувані результати навчання з дисципліни

ПРН-15. Виявляти здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

ПРН-16. Уміти організовувати власну діяльність та одержувати результат у рамках обмеженого часу.

ПРН-20. Бути здатним діяти з дотриманням етичних норм, цінувати індивідуальне і культурне різноманіття, ініціювати

в педагогічній діяльності принципи толерантності, діалогу і співробітництва; реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН-22. Здатність спілкуватися українською мовою, донести інформацію та ідеї до учнів або колег, виокремлювати проблеми, формулювати рішення, брати участь у дискусіях.

Після вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати: зміст і місце навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у системі підготовки фахівців, етапи розвитку української літературної мови, норми сучасної української літературної мови, культури мовлення, комунікативного етикету; становлення фахової та ділової термінології, вимоги державного стандарту до оформлення ділових документів, основні мовні засоби і прийоми стандартизації текстів документів, закони і правила комунікації, форми та жанри усного ділового спілкування, етикет офіційно-ділового й наукового спілкування;

уміти: вправно володіти нормами літературної мови, користуватися усіма її засобами залежно від умов спілкування, мети та змісту мовлення, створювати ділові документи різного призначення, організовувати та проводити форми усного ділового спілкування, дотримуватися вимог культури усного і писемного мовлення, а також етикету професійного і наукового спілкування; оперувати термінологією майбутнього фаху, працювати з лінгвістичними і галузевими термінологічними словниками.

Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Рік навчання	1-й
Семестр вивчення	1-й
Кількість кредитів ЄКТС	3
Загальний обсяг годин	90
Кількість годин навчальних занять	30
Лекційні заняття	8
Практичні заняття	22
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-

Самостійна та індивідуальна робота	60
Форма підсумкового контролю	екзамен

6. Пререквізити курсу

Передумовами до успішного опанування дисципліни є знання, уміння і навички, набуті відповідно до програми вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти.

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Під час вивчення курсу використовуються технічні засоби навчання, що дають змогу проводити інтерактивні лекції, презентації з метою активізації пізнавальної діяльності здобувач вищої освіти.

8. Політики курсу

Вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» розраховане на такі форми роботи здобувачів вищої освіти: лекції, практичні заняття, самостійну роботу здобувач вищої освіти.

Академічна доброчесність. Очікується, що під час підготовки до навчальних занять та виконання завдань самостійної роботи здобувачі вищої освіти будуть дотримуватись таких правил:

- самостійно виконуватимуть навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання, самостійної роботи (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога буде застосовуватись з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- під час виконання індивідуальних завдань, написання рефератів робитимуть посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей, а також дотримуватимуться норм законодавства про авторське право;
- надаватимуть достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції, практичні заняття з навчальної дисципліни. У разі неможливості відвідати заняття будуть інформувати викладача.

У разі пропуску лекційного заняття здобувач вищої освіти самостійно опановує матеріал лекції у системі KPNU:MOODLE. На консультації викладач перевіряє конспект лекції, проводить зі здобувачем вищої освіти співбесіду чи бліц-опитування та робить відповідні позначки про перескладання матеріалу в журналі академічної групи.

Пропуск практичного заняття здобувач вищої освіти перескладає шляхом виконання завдань, передбачених планом заняття (опрацьовує теоретичні питання плану, виконує завдання та вправи для попередньої підготовки). Під час

консультації викладач перевіряє теоретичну підготовку здобувач вищої освіти, завдання та вправи для попередньої підготовки і виставляє оцінку за пропущене заняття.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт з навчальної дисципліни.

Література.

Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем тільки в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання іншої літератури та достовірних джерел, яких немає серед рекомендованих.

Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Норми і стилі сучасної української літературної мови						
Тема 1. Теоретичні засади навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».	4	2				2
Тема 2. Українська мова як єдина національна мова українського народу.	4		2			2
Тема 3. Додержання норм української літературної мови – ознака високого рівня мовної культури сучасного фахівця	4	2				2
Тема 4. Стилi та норми сучасної української літературної мови. Сучасний документ.	4		2			2
Разом за змістовим модулем 1	16	4	4			8
Змістовий модуль 2. Розвиток комунікативних компетенцій фахівця						

Тема 1. Комунікативні компетенції мовної особистості.	6	2			4	
Тема 2. Культура писемного ділового спілкування.	8	2			6	
Тема 3. Лексичні та орфографічні норми сучасної української літературної мови. Ділові документи: протокол, витяг з протоколу, звіт.	6		2		4	
Тема 4. Словотвірні засоби мови за професійним спрямуванням і орфографічні норми. Ділові документи: довідка, доповідна та пояснювальна записки.	6		2		4	
Тема 5. Морфологічні норми сучасної української літературної мови: іменник, прикметник, числівник. Ділові документи: доручення, розписка.	8		2		6	
Тема 6. Особливості вживання частин мови у сфері професійного спілкування: дієслово, прислівник, службові частини мови. Ділові документи: наказ, договір.	8		2		6	
Тема 7. Етикет ділового листування: класифікація листів, реквізити, мова та стиль службових листів. Синтаксис професійного мовлення.	8		2		6	
Тема 8. Культура усного ділового спілкування. Орфоепічні та акцентуаційні норми. Телефонна розмова, бесіда, перемовини, інтерв'ю.	6		2		4	
Тема 9. Фахова термінологія в професійному спілкуванні. Поняття держстандартів.	6		2		4	
Тема 10. Науковий стиль. Оформлення результатів наукової діяльності: план, тези, конспект. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлення покликань.	6		2		4	
Тема 11. Переклад та редагування наукових текстів. Транслітерація.	6		2		4	
Разом за змістовим модулем 2	74	4	18		52	
Разом годин	90	8	22		60	

Самостійна робота

Здобувачі вищої освіти виконують такі різновиди самостійної роботи з дисципліни:

- 1) опрацювання текстів лекційних занять зокрема, робота з термінологічним апаратом дисципліни;
- 2) робота з основною й допоміжною літературою, конспектування (опрацювання) наукових праць (статей) з теми практичного заняття тощо;
- 3) підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- 4) виконання вправ і завдань для попередньої підготовки визначених у планах практичних занять;
- 5) опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання;
- 6) виконання вправ, завдань, тестів в об'єктно-модульному динамічному середовищі навчання Moodle;
- 7) підготовка завдань самостійної роботи (оформлення зразків документів; укладання словника фахової термінології);
- 8) підготовка до модульної контрольної роботи тощо.

9. Форми поточного та підсумкового контролю. *Поточний контроль* здійснюється на кожному практичному занятті. Знання теоретичного матеріалу перевіряє викладач шляхом усного опитування (індивідуального, фронтального, вибіркового) або тестування, співбесіди під час індивідуальної роботи на консультаціях, уміння застосовувати знання на практиці перевіряється під час виконання вправ та завдань, комунікативних тренінгів.

Контроль за самостійною роботою (опитування / тестування з використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle, перевірка виконаних вправ і завдань, захист презентацій, перевірка документів та фахових термінологічних словників).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання:

Поточний і модульний контроль (60 балів)					Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
Поточний контроль	Самостійна робота	Поточний контроль	Самостійна робота	МКР		
5	5	20	10	20	40	100

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях відбувається за 12-ти бальною шкалою.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих лінгвістичних термінів, мовних фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику та в інших джерелах інформації відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати лінгвістичний матеріал на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності мовних явищ; робить спроби виконання репродуктивних вправ і завдань; за допомогою викладача виконує прості вправи й завдання (за готовим алгоритмом).
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями з сучасної української літературної мови і норм української літературної мови та культури мовлення, здатний виконати вправи і завдання за зразком; орієнтується в лінгвістичних термінах, поняттях і визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу з дисципліни викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення основних понять, граматичних категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником та іншими джерелами інформації, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу з сучасної української мови та мови за професійним спрямуванням, норм української мови, може поверхнево здійснювати лінгвістичний аналіз і визначати диференційні ознаки мовних засобів та явищ, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати теоретичні знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал з української мови за професійним спрямуванням, оперує базовими поняттями та категоріями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; створювати таблиці, схеми та ін.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал з в стандартних ситуаціях; вміє здійснювати лінгвістичний аналіз, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак із окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат або інше повідомлення (підготувати презентацію чи проєкт з тем, які вивчає), обґрунтувати його положення,

		має достатній рівень сформованих компетентностей.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом з навчальної дисципліни, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить лінгвістичні поняття, може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові уміння і навички лінгвістичного аналізу.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями з української мови за професійним спрямуванням та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може самостійно і в повному обсязі виконувати та коментувати завдання і вправи; робить аргументовані висновки щодо основних понять та явищ; практично оцінює сучасні здобутки граматики сучасної української літературної мови; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні мовні явища, процеси та проєктуючи комунікативні ситуації професійного спілкування за фахом, володіє нормами сучасної української літературної мови.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати лінгвістичні проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний підготувати виступ на наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні мовні явища, процеси; володіє нормами сучасної української літературної мови; має високий рівень загальних та фахових компетентностей з навчальної дисципліни.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання з української мови за професійним спрямуванням, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу мовних явищ; уміє ставити і розв'язувати лінгвістичні проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, зокрема щодо проєктування комунікативних ситуацій професійного спілкування за фахом; займається науково-пошуковою роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах, володіє нормами сучасної української літературної мови.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульну контрольну роботу (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінка не ставляється, за практичні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних завдань для попередньої підготовки, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)» (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view).

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінка (бали за шкалою ЄКТС)	Зміст роботи
5 (10-9)	Здобувачі вищої освіти виконали завдання в повному обсязі без змістових та композиційних помилок.
4 (8-7)	Здобувачі вищої освіти виконали завдання в повному обсязі з дотриманням композиції, але з поодинокими змістовими (лексичними, орфографічними, пунктуаційними помилками, що не заважають сприймати зміст завдання).
3 (6)	Здобувачі вищої освіти виконали завдання з змістовими (до 40%) та незначними композиційними помилками.
1-2 (1-5)	Незадовільно – завдання потрібно додатково попрацювати для отримання позитивної оцінки.
0	Завдання не виконано

Модульна контрольна робота (20 балів)

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі, передбачає виконання таких завдань:

Завдання 1. Дайте визначення понять з української мови за професійним спрямуванням (5 термінів).

Завдання 2. Запишіть слова відповідно до українського правопису. Підкресліть орфограми.

Завдання 3. Зредагуйте стійкі звороти професійного мовлення..

Завдання 4. Напишіть документ, визначте його класифікаційні ознаки.

Завдання 5. Визначте способи творення термінів.

До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Оцінювання модульної контрольної роботи:

Оцінка за МКР формується шляхом додавання балів за кожне завдання.

МКР 20 балів	«відмінно»	20-18 б.
	«добре»	17-15 б.
	«задовільно»	14 -12 б.
	«незадовільно»	менше ніж 12 б.

Критерії питань МКР (кожне питання МКР -4 бали):

«відмінно» 4 б.	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання теоретичного матеріалу з української мови за професійним спрямуванням, володіє відповідною термінологією, виконує лінгвістичний аналіз мовних явищ та фактів з коментарями та поясненнями, не лише констатує наявність тих чи тих понять чи явищ, а й дає їх повний опис з історичним коментарем, чітко формулює думки, виявляє розуміння матеріалу дисципліни, може обґрунтовувати судження. Уникає загальних формулювань. Викладає матеріал логічно та послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм сучасної української літературної мови, не допускає орфографічних, граматичних, лексичних та стилістичних помилок, створює ділові документи відповідно до вимог, визначає їхні класифікаційні ознаки.
«добре» 3 б.	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але здобувач допускає 2-3 помилки, 1-3 недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні МКР..
«задовільно» 2 б.	Якщо здобувач вищої освіти виявляє знання й розуміння теоретичного матеріалу та норм сучасної української літературної мови, але викладає матеріал неповно та допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко й доказово обґрунтовувати судження; викладає матеріал непослідовно й допускає помилки в лінгвістичному аналізі та мовному оформленні викладу., робить помилки в оформленні документів, не може визначити їхні класифікаційні ознаки.
«незадовільно» 1 б.	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє термінологією з навчальної дисципліни, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично допускає суттєві орфографічні, граматичні, лексичні та стилістичні помилки в мовному оформленні викладу. У роботі наявні ознаки академічної недоброчесності.

Екзамен

Відповідно до «Положення про екзамен і заліки та порядок перезарахування навчальних дисциплін, визначення академічної різниці та її ліквідації при переведенні, вступі та поновленні студентів на навчання до Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1RLYvBwoEb7NFW8ikmHv5-VpzlOw3_o4y/view) до екзамену допускають здобувача вищої освіти, якщо він виконав

усі види робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Екзамен приймає викладач, який забезпечував викладання лекцій з навчальної дисципліни після проведення усіх навчальних занять, здавання завдань самостійної роботи та успішного написання МКР за результатами поточного контролю і передбачає обов'язкову присутність здобувачів освіти.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до екзамену. Їм надається право ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням директора навчально-наукового інституту української філології та журналістики, його відповідь оцінюється за 100-бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://cutt.ly/LODbDIL>).

Програма екзамену

Змістовий модуль 1. Норми і стилі сучасної української літературної мови

Теоретичні засади курсу “Українська мова за професійним спрямуванням”. Предмет і завдання курсу, зв'язок з іншими лінгвістичними дисциплінами. Роль мови в суспільстві. Основні функції мови. Українська мова - національна мова українського народу. Місце української мови серед інших мов світу. Національна мова як виразник ментальності народу. Теорії про походження української мови. Проблеми в розвитку та становленні державності української мови. Мовне професійне спілкування (ПС) і мова за професійним спрямуванням. Особистісний чинник у мовному ПС. Мовленнєвий етикет.

Мовна культура сучасного фахівця. Сучасна українська літературна мова - основа мови за професійним спрямуванням. Ознаки літературної мови. З історії розвитку української літературної мови. Поняття про культуру мови і культуру мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. Поняття про мовну норму. Рівні мовної норми. Суржик і шляхи його подолання. Основні функціональні стилі української літературної мови. Специфічні особливості офіційно-ділового та наукового стилів як визначальних у мові за професійним спрямуванням.

Змістовий модуль 2. Розвиток комунікативних компетенцій фахівця.

Лексичні норми офіційно-ділового стилю. Багатозначні та однозначні слова; пряме і переносне значення слова. Особливості функціонування термінів і професіоналізмів. Власне українська та іншомовна лексика; інтернаціоналізми і варваризми. Міжмовні омоніми. Синоніми як спосіб досягнення точності ділового мовлення. Пароніми. Фразеологічні звороти української мови. Лексикографія. Типи словників.

Морфологічні норми. Норма й основні морфологічні категорії: рід, число, відмінок, ступені порівняння, особа. Особливості відмінювання

іменників. Кличний відмінок. Нормативність вживання прикметникових форм; ступені порівняння прикметників. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Узгодження числівників з іменниками. Граматичні категорії дієслова: час, особа, спосіб, вид. Особливі форми дієслова. Ступені порівняння прислівників, особливості їх творення. Особливості вживання службових частин мови (прийменник, сполучник, частка).

Орфографічні норми. Правопис власних назв; правопис слов'янських і неслов'янських прізвищ; правопис и, і в питомих та запозичених словах; подвоєння і подовження приголосних у питомих та запозичених словах; правопис великої літери; написання слів з апострофом і м'яким знаком; правопис префіксів з-, с-, пре-, при-, прі-; правопис складних іменників і прикметників; спрощення в групах приголосних при словозміні та словотворенні; правопис абревіатур, складноскорочених слів; правопис відмінкових закінчень іменників; правопис складних займенників, прислівників, прийменників, сполучників, часток.

Синтаксичні засоби мови за професійним спрямуванням і пунктуація. Складні випадки керування. Професійні мовні кліше; переклад прийменникових конструкцій російської мови українською. Прості речення, зокрема наукового й офіційно-ділового стилю. Тире між підметом і присудком. Прості ускладнені речення. Розділові знаки при однорідних членах речення, відокремлених членах речення та звертаннях. Пунктуація складного речення. Структура наукового тексту.

Комунікація і документ у сфері професійної мови. Мовне втілення інформації в професійному спілкуванні: текст, особливості будови, ознаки. Поняття про документ. Функції документа. Класифікація документів. Вимоги до мови ділових паперів. Особливості та мовне оформлення найбільш уживаних документів: заяви, автобіографії, характеристики, резюме, протоколу, витягу з протоколу, звіту, довідки, доповідної і пояснювальної записки, доручення, розписки, наказу, договору, ділового листа.

Комунікативні компетенції мовної особистості. Поняття про комунікативну компетенцію. Лінгвістична, соціолінгвістична і прагматична компетенції. Мовленнєва діяльність; види мовленнєвої діяльності. Мовна особистість. Мовна свідомість. Мовна картина світу. Природа спілкування і комунікації. Моделювання мовної поведінки в професійній сфері (культура діалогу). Комунікативні якості мовлення. Невербальні компоненти спілкування.

Культура усного професійного мовлення. Теоретичні і практичні засади культури усного мовлення. Різновиди усного професійного мовлення. Жанри усного публічного монологічного мовлення (доповідь, промова, виступ, лекція). Підготовка публічного виступу. Діалогічне ділове мовлення (ділова бесіда, телефонна розмова, перемовини, інтерв'ю).

Наукове мовлення. Поняття «термінологія», «терміносистема». Поняття терміна та терміносистеми. Ознаки терміна. Термінознавство та його напрямки. Нормування, кодифікація і систематизація термінів. Галузеві термінологічні словники. Галузеві державні стандарти України. Класифікація термінів: за ступенем спеціалізації значення; за структурою; за походженням. Способи творення термінів. Професіоналізми та номенклатурні найменування. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Оформлювання результатів наукової діяльності. План. Різновиди планів. Вимоги до складання плану. Тези. Різновиди тез. Правила оформлювання тез. Конспект – як важливий засіб організації розумової праці. Різновиди конспектів. Правила конспектування. Бібліографічний опис джерел. Вимоги до оформлення списку літератури. Покликання. Загальні вимоги до оформлення покликань.

Переклад та редагування наукових текстів. Суть і види перекладу. Проблеми перекладу галузевих наукових текстів. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою. Вибір синонімів під час перекладу. Переклад запозиченої термінологічної лексики українською мовою. Редагування як процес удосконалення тексту. Особливості редагування наукового тексту. Найпоширеніші синтаксичні помилки у наукових текстах та шляхи їх уникнення. Транслітерація.

Перелік фвхової термінології

АБАК
АБСОЛЮТНА КООРДИНАТА
АКСІОМА
АКСІОМАТИКА
АЛГЕБРА ВИСЛОВЛЕНЬ
АЛГОРИТМ
АПЛКАТА
АПОФЕМА
АРГУМЕНТ
АСИМПТОТА
БАЗИС
БАЗИС ЛІНІЙНОГО ПРОСТОРУ
БАЗИСНИЙ ВЕКТОР
БЕЗУМОВНА НЕРІВНІСТЬ
БІКВАДРАТНЕ РІВНЯННЯ
БІНОМ
БІСЕКТРИСА КУТА
БІСЕКТРИСА ТРИКУТНИКА
БЛИСКАВКА
БУКВЕННИЙ ВИРАЗ
БУЛЕВА АЛГЕБРА
ВИПАДКОВА ПОДІЯ
ВИСЛОВЛЕННЯ
ВІДСТАНЬ МІЖ ТОЧКАМИ
ВЕКТОР
ВЕКТОР КОЛІНЕАРНИЙ
ВЕКТОРНА ВЕЛИЧИНА
ВЕКТОРНИЙ ДОБУТОК
ВЕРШИНА
ВЕРТИКАЛЬ
ВИРАЗ

ВИСНОВОК
ВІДРІЗОК
ГЕОМЕТРИЧНЕ МІСЦЕ ТОЧОК
ГІПЕРБОЛА
ГІПОТЕНУЗА
ГОМОТЕТІЯ
ГРАДУС
ГРАФІК ФУНКЦІЇ
ДЕТЕРМІНАНТ
ДИСКРИМІНАНТ
ДИРЕКТРИСА
ДІОД
ДЖЕРЕЛО СТРУМУ
ДІЛЕНЕ
ДОВЕДЕННЯ
ДОДЕКАЕДР
ДОМІНАНТА
ДОТИЧНА
ДОПОВНЮВАЛЬНІ ПРОМЕНІ
ДОТИЧНА ДО КОЛА
ДУГА КОЛА
ЕКСТРИМУМ
ЕЛІПС
ІКОСАЕДР
ІНВЕРСІЯ
ІНТЕГРАЛ
ІНТЕГРОВАНА ФУНКЦІЯ
ЗАЛЕЖНІСТЬ
ЗОЛОТИЙ ПЕРЕРІЗ
ЙМОВІРНІСТЬ
КАТЕТ
КІЛЬЦЯ
КОЕФІЦІЄНТ ПРОПОРЦІЙНОСТІ
КОН'ЮНКЦІЯ
КОЛІНЕАРНІСТЬ ВЕКТОРІВ
КООРДИНАТА
КОРІНЬ РІВНЯННЯ
КОТАНГЕНС

ЛАМАНА
ЛЕМА
ЛІНІЙНИЙ ПРОСТІР
ЛІНІЯ
МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА
МАТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ
МИНУТА
МОДА
МОДУЛЬ
МАГНЕТИКИ
МАНТИСА
МАТРИЦЯ
МЕДІАНА
МНОГОЧЛЕН
МНОЖИНА
НАТУРАЛЬНІ ЧИСЛА
НЕРІВНІСТЬ
НЕСКІНЧЕННЯ ТОЧКА
НОРМАЛЬ
ОДИНИЧНИЙ ВЕКТОР
ПАРАБОЛА
ПАРАБОЛІЧНИЙ ЦИЛІНДР
ПАРАДОКС
ПЕРІОД
ПІ
ПІДНЕСЕННЯ ДО СТЕПЕНЮ
ПЛАНІМЕТРІЯ
ПЛЕЧЕ ДИПОЛЯ
ПЛОЩА
ПОЛЕ ДІЙСНИХ ЧИСЕЛ
ПОЛЕ КОМПЛЕКСНИХ ЧИСЕЛ
ПОЛЯРНІ КООРДИНАТИ
ПОХІДНА ФУНКЦІЇ
ПУЧОК ПРЯМИХ
РАДИКАЛ
РАДІАН
РАЦІОНАЛЬНІ ЧИСЛА
СЕРЕДИННИЙ ПЕРПЕНДИКУЛЯР

СИМЕТРІЯ
СКАЛЯР
СКАЛЯРНИЙ ДОБУТОК
СКАЛЯРНА ВЕЛИЧИНА
ТАНГЕНС
ТЕОРЕМА ПІФАГОРА
ТЕОРІЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ
ТЕТРАЕДР
ТРАЄКТОРІЯ
УМОВА
УЯВНА ВІСЬ
ФАКТОРІАЛ
ФОКАЛЬНИЙ РАДІУС
ХОРДА
ЦЕНТР
ЦЕНТР СИМЕТРІЇ
ЦИКЛОІДА
ЧАС
ШЛЯХ

Оцінювання екзамену

Максимальний бал за екзамен – 40 балів; мінімальний – 24.

Кожний білет містить чотири питання – по 10 балів.

Час для підготовки до відповіді – 45 хвилин.

Здобувач освіти готує відповіді на питання білета. У білеті два питання теоретичні, відповіді на них повинні бути відображені тезово. Два питання містять практичні завдання, які мають бути виконані в повному обсязі у листку-відповіді.

Виявлення академічної недоброчесності під час складання екзамену може призвести до анулювання його результатів.

Критерії оцінювання екзамену (10 балів за кожне питання білета)

Кількість балів	Критерії
10-9 балів	Здобувач освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усної відповіді та виконання практичних завдань, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Досконало володіє нормами сучасної української мови та культури мовлення.

7-8 балів	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усної відповіді та виконання письмових завдань, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
5-6 балів	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
3-4 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0-2	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	10	відмінно	
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	25		

75-81	C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	30	добре	зараховано
67-74	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	25	задовільно	
60-66	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	10		
35-59	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)			

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, електронні та паперові словники. Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення онлайн-відеоконференцій, мультимедійне обладнання, модульне середовище навчання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка MOODLE.

12. Рекомендована література:

Основна

1. Глушик С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери : Навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2013. 416 с.
2. Гриценко Т.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням) : Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 624 с.
3. Дзюбак Н.М., Беркешук І.С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2014. 204 с.
4. Караман С.О., Копусь О.А., Тихоша В.І. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2013.
5. Марчук Л.М., Сукаленко Т.М., Бойчук О.В. Українська мова (за професійним спрямуванням). Практичні заняття. Самостійна робота : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 244с.
6. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник. 5-ту вид., виправлене і доповнене. Київ : Алерта, 2019. 640 с.

Додаткова

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2011. 304с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 244 с.
3. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Київ : Світ, 2003. 432 с.
4. Вакуленко М.О. Сучасні проблеми термінології та української наукової термінографії. Київ : Видавн.-поліграф. центр «Київський університет», 2009. 64 с.
5. Демська-Кульчицька О. Українська мова у європейському контексті. *Українська мова*. 2003. №3-4. С.14-15.
6. Дубічинський В.В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології. Харків : НТУ «ХП», 2004. 203 с.
7. Жайворонок В. В. Українська мова в професійній діяльності : навч. посіб. Київ: Вища школа, 2006. 431 с.
8. Загнітко А.П., Данилюк І.Г. Українське ділове мовлення : професійне і непрофесійне спілкування. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2006. 480 с.
9. Культура фахового мовлення, за ред. Н.Д. Бабич. Чернівці : Книги – ХХІ, 2011. 496 с.
10. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спрямування : Навчальний посібник. Київ : Каравела, 2009. 352 с.
11. Мацько Л. І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
12. Мацько Л. І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови : підручник. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
13. Новий український правопис. Київ : Центр навчальної літератури (ЦУЛ), 2019. 282 с.
14. Шевчук С.В. Ділове мовлення для державних службовців: Навчальний посібник. Київ : Арій, 2008. 424 с.
15. Паньо Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994. 216 с.

16. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ : Знання, 2006. 291 с.
17. Симоненко Т.В. Українська мова (за професійним спрямуванням). Практикум. 2-ге видання, стереотипне. Київ : ВЦ“Академія”, 2012. 272 с.
18. Сучасна українська літературна мова, за ред. М.Я. Плющ. Київ : Вища школа, 2001. 430 с.
19. Сучасна українська літературна мова : підручник; за ред. А. П. Грищенка. Вид. 2-ге, перероблене і доповнене. Київ : Вища школа, 1997. 493 с.
20. Фаріон І.Д. Мовна норма: пошук істини (навчальне видання). Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 256 с.

Словники

1. Білоус М., Сербенська О. Екологія українського слова. Практичний словник–довідник. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Франка, 2005. 88 с.
2. Бурячок А. А. Словник синонімів української мови: У 2 т. / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1999.
3. Давидова О. Словник паронімів української мови. Київ: Підручники і посібники, 2019. 272 с.
4. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови / Міжнародний фонд "Відродження". Львів : Фенікс, 1996. 223 с.
5. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
6. Караванський С. Російсько–український словник складної лексики. Київ : Вид. центр "Академія", 1998. 712 с.
7. Карачун В. Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: Правопис. Граматика: Понад 30 000 слів. Київ : Криниця, 1999. 524 с.
8. Кочерган М. П. Словник російсько-українських міжмовних омонімів. Київ : Академія, 1997. 400 с.
9. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. 2.вид. Київ : Довіра, 2006. 477 с.
10. Пономарів О. Д. Фонемі г і г: Словник і коментар. Київ : Вид. центр "Просвіта", 1997. 40 с.
11. Практичний словничок нормативних висловів / Упоряд. А. Сербенська. Львів : НТШ, 2002. 35с.
12. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
13. Словник-довідник з культури української мови / Д.Гринчишин, А.Капелюшний, О.Сербенська, З.Терлак. Київ : Знання, 2004. 367 с.
14. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.
15. Словник синонімів української мови: В 2 т. /А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С.І.Головащук та ін. Київ : Наук. думка, 2001.
16. Словник української мови. В 11 томах. Київ : Наукова думка, 1971 – 1978.

17. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2000. 87 с.
18. Українська мова: Енциклопедія / НАН України; Інститут мовознавства ім.О.О.Потебні; Інститут української мови / В. М. Русанівський (голова ред. кол.). 2. вид., випр. і доп. Київ : Видавництво "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
19. Українсько-російський словник наукової термінології /за заг. ред. Л. О. Симоненко. Київ; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2004. 416с.
20. Фразеологічний словник української мови. У 2 книгах. Друге видання. Київ : Наукова думка, 1999. Кн. 1, 2.
21. Широков В. А. Словники України – інтегрована лексикографічна система. / Широков В. А., Шевченко І. В., Рабулець О. Г., Костишин М., Пещак М. М. Електронний ресурс / НАН України; Український мовно-інформаційний фонд. К., 2001. 1 електрон. опт. диск (CDR).

13.Рекомендовані джерела інформації:

1. «Є-Мова». UPL: <https://www.facebook.com/emovaua/>
2. Кам'янець-Подільський національний університет <https://moodle.kpnu.edu.ua/>
3. Лайфхаки українською. UPL: https://www.youtube.com/watch?v=MNBtjHsV94Q&list=PL9aDK_7u4r7c9u1lieLlO9kRAmq7lCDiP
4. Лінгвістичний портал «Мова.info». UPL: <http://www.mova.info/>
5. Портал мовної політики. UPL://language-policy.info/
6. Офіційний сайт української мови. UPL: <https://slovotvir.org.ua> .